

**Резюмета на научните трудове, отпечатани в пълен текст
на доцент Цветелина Валентинова Митева, д.м.
Катедра „Обща медицина, съдебна медицина и деонтология“
Факултет „Обществено здраве“
Медицински Университет – Плевен
След придобиване на длъжността „Доцент“**

Публикуван университетски учебник:

Обща медицина-теоретични основи. Цв. Валентинова, М. Балашкова, В. Недкова-Миланова, издателски център на МУ-Плевен, 2015г. ISBN:978-954-756-166-3

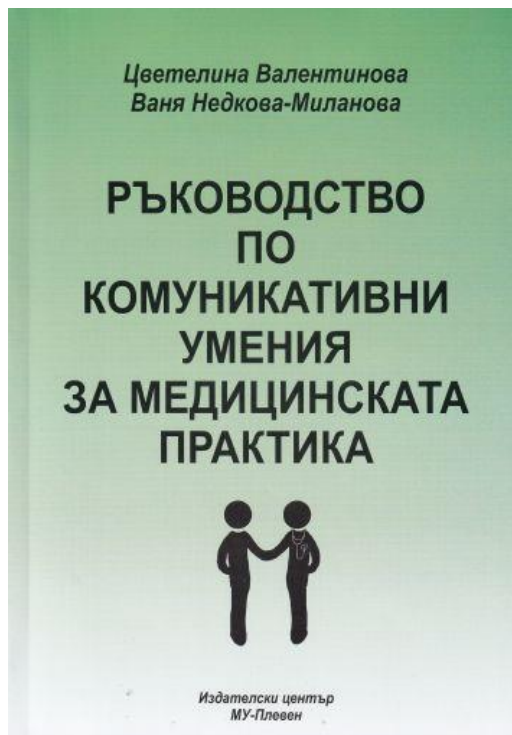


Настоящият учебник е предназначен за обучението на студентите от специалност „Медицина“ втори, трети и пети курс по дисциплината „Обща медицина“, както и на специализантите, обучаващи се по тази специалност. Предлаганият материал има за цел да представи един минимум от знания относно същността на общата медицина, философията, мястото и значението ѝ в съвременното българско здравеопазване, основните функции и задачи на лекаря в общата медицинска практика, както и особеностите на работа и взаимоотношенията лекар-пациент в тази практика. Разгледани са проблемите, свързани с управлението, работата в екип и мотивацията на персонала, както и някои специфични проблеми като работата на общопрактикуващия лекар със семейството на пациента, осъществяване на

комуникация с трудни пациенти, съобщаване на лоши новини, справяне с конфликтни ситуации и етични дилеми, възникнали в общата медицинска практика. Обръща се специално внимание на важните за работата на общопрактикуващия лекар психосоматика, психотерапия и емпатия. С това се надяваме този учебник да даде една добра представа на бъдещите лекари и на специализантите по обща медицина за ролята на лекаря в съвременната първична здравна помощ.

Публикувано университетско учебно пособие:

Ръководство по комуникативни умения за медицинската практика. Цв. Валентинова, В. Недкова-Миланова, под редакцията на Цв. Валентинова, издателски център на МУ-Плевен, 2021г. ISBN:978-954-756-259-2



В последните години в световен мащаб нараства търсенето на лекари с добри комуникативни умения. Засилва се убеждението, че медицинските специалисти могат и трябва да бъдат обучавани да комуникират по-добре с пациентите и семействата им. Съвременните учебни програми на студентите по медицина в редица престижни медицински училища отделят значим период от време за овладяване на ефективната комуникация лекар-пациент. Безспорно пациентите са по-удовлетворени и по-склонни да сътрудничат по отношение на диагноза, изследвания, терапия и промяна в стила на живот на лекар, който има подходящ комуникативен подход. Неправилната комуникация лежи в основата на много от конфликтите, възникнали в медицинската практика, тя е една от значимите причини за възникване на неблагоприятни събития по

време на лечение и често е повод за жалби срещу медицинските специалисти.

Настоящото ръководство е предназначено за обучението на студентите от специалност „Медицина” втори курс по свободно избираемата дисциплина „Обучение по комуникативни умения” и в значителна част може да се ползва в обучението на студентите, които избират тази дисциплина от специалностите „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“, „Медицинска сестра“ и „Акушерка“. Дисциплината се преподава в Медицински университет-Плевен в специалност „Медицина“ без прекъсване от учебната 2007/2008г. до момента, в резултат на което има натрупан теоретичен материал и практически опит, обединен в това ръководство, който би бил полезен на студентите в овладяването на медицинската професия. Предлаганият материал е съобразен с хорариума на изучаваната дисциплина и има за цел да представи на бъдещите лекари и медицински специалисти един минимум от знания относно същността и значението на общуването, основните му страни, механизми, компоненти. Предлагат се теоретични знания и практически задачи, казуси, тестове за самооценка и ролеви игри за усвояване на основните комуникативни умения, необходими за работата на здравните специалисти. Тренират се умения за задаване на въпроси, активно изслушване, даване на обяснения, отговоряне на емоциите на пациента и разчитане на сигналите от езика на тялото. Студентите се запознават с начините за подаване на обратна връзка, демонстриране на емпатия и асертивност, решаване на конфликти в медицинската практика. Обсъждат се проблемите на комуникацията в медицинските екипи и проблемите на общуването с „трудни“ пациенти – необщителни, притеснени, агресивни, депресирани, с говорни и слухови проблеми.

Хабилитационен труд под формата на монография

Цв. Валентинова. Комуникативни умения в Общата медицинска практика – приложение, проблемни комуникации, обучение. издателски център на МУ-Плевен, 2021г. ISBN:978-954-756-277-6



През последните няколко десетилетия комуникациите в медицинската практика са обект на задълбочено внимание и интерес. С развитието на обществото през последните години се индуцират сериозни промени в междуличностните взаимоотношения и в това число се променят взаимоотношенията и начина на комуникация между лекаря и пациента. Нараства автономността и информираността на съвременния пациент и той от пасивен изпълнител на лекарските предписания се превръща в партньор на медицинския специалист и активен участник в процесите, свързани с вземане на решения, касаещи неговото здраве. Това още повече налага владенето на добри комуникативни умения от страна на лекаря, които стоят в основата на правилното медицинско обяснение при получаването на информирано съгласие от пациента, необходими

са при обсъждането на страничните ефекти и различните възможности за терапия и са част от процеса на включване на пациента във вземане на здравни решения. Добрата комуникация също така е част от здравното обучение на пациента и се превръща в необходим инструмент за провеждане на здравна промоция. Безспорно пациентите са по-удовлетворени и по-склонни да сътрудничат по отношение на диагноза, изследвания, терапия и промяна в стила на живот на лекар, който има подходящ комуникативен подход. Неправилната комуникация лежи в основата на много от конфликтите, възникнали в медицинската практика, тя е една от значимите причини за възникване на неблагоприятни събития по време на лечение и често е повод за жалби срещу медицинските специалисти. Всички участници в тази комуникация - лекари, специалисти по здравни грижи, пациенти и членове на семейството на пациента, са убедени във важността на междуличностната комуникация за осъществяване целите на съвременната медицинска практика. Въпреки това, ефективната комуникация в медицинската практика става все по-трудна за постигане в сложната, бързо променяща се здравна среда. Промяната на демографията, различните стилове на общуване, по-активните и информирани пациенти, оскъдните лекарски ресурси и време, съчетани с работа под сериозен стрес, създават проблеми в общуването лекар-пациент. В същото време, добрите комуникативни умения придобиват особено значение за работата на общопрактикуващия лекар поради спецификата на по-близките и продължителни взаимоотношения лекар-пациент в общата практика, както и поради необходимостта в тази практика да се решават не само медицински, а и социални и психологически проблеми, да се осъществява диагноза, терапия и здравно обучение в контекста на семейната среда и общността на пациента. Поради това, най-честите причини за неуспеха на една консултация в общата медицинска практика са свързани не толкова с

медицинската некомпетентност на лекаря, колкото с недостатъчни комуникативни умения.

В последните години в световен мащаб нараства търсенето на лекари с добри комуникативни умения. Засилва се убеждението, че медицинските специалисти могат и трябва да бъдат обучавани да комуникират по-добре с пациентите и семействата им. Съвременните учебни програми на студентите по медицина в редица престижни медицински училища отделят немалко време за овладяване на ефективната комуникация лекар-пациент. С малко по-бавни темпове, но също така устойчиво нараства интересът към тези въпроси и в следдипломното обучение. В България обучението по комуникативни умения не е част от задължителното обучение на медиците. Проучванията, които съществуват в нашата страна по въпросите на качеството на комуникацията лекар-пациент са ориентирани главно около гледната точка на пациента относно проблемите на комуникацията в медицинската практика и почти няма проучвания по отношение на мнението на лекарите и на студентите по тези въпроси, както и по отношение на въпросите, свързани с обучението им по комуникативни умения.

Във връзка с това, в настоящия материал са разгледани значението и основните принципи на ефективната медицинска комуникация в общата медицинска практика. Специално внимание е обърнато на някои проблемни моменти в тази комуникация – причините за неуспеха на консултацията в общата практика и подхода на лекаря, работещ в тази практика към трудните за общуване пациенти. Представено е мнението на общопрактикуващите лекари по тези въпроси. Обсъден е опитът в преподаването и обучението по комуникативни умения в другите страни, нашият собствен, макар и кратък, но пионерски за страната, опит в тази сфера, съпроводен с мнението на студентите по медицина от различни курсове, по отношение на тяхното обучение по комуникативни умения като свободноизбираема дисциплина, преподавана в МУ-Плевен в специалност „Медицина“ без прекъсване от учебната 2007/2008г. до момента.

Публикации в чужди и в български издания, които са реферирани и индексирани в Scopus и Web of Science.

1. **Валентинова, Ц., Балашкова, М., Недкова-Миланова, В., & Гаджелова, Л. (2013).** Оценка на студентите по медицина на обучението им по комуникативни умения. *Обща медицина*, 15(4), 3–5]. ISSN: 1311-1817 **Scopus Q4**

Авторски статии

**ОЦЕНКА НА СТУДЕНТИТЕ ПО МЕДИЦИНА НА ОБУЧЕНИЕТО ИМ
ПО КОМУНИКАТИВНИ УМЕНИЯ**

Цв. Валентинова, М. Балашкова, В. Недкова-Миланова и Л. Гаджелова
Сектор „Обща медицина“, Медицински университет – Плевен

**THE MEDICAL STUDENTS ASSESSMENT OF TRAINING
IN COMMUNICATION SKILLS**

Ts. Valentinova, M. Balashkova, V. Nedkova-Milanova and L. Gadjelova
Department of General Medicine, Medical University – Pleven

Резюме. Целта на изследването е да се проучи мнението на студентите по медицина относно проведеното обучение по комуникативни умения като свободноизбираема дисциплина във втори курс от следването им по медицина. Използвана е пряка групов анонимна анкета, обхващаща 72-ма студенти, проведена в началото и в края на периода на тяхното обучение по дисциплината. Резултатите показват повишена самооценка за притежаваните комуникативни умения и значителна удовлетвореност на анкетиранияте от проведения курс.

Ключови думи: комуникативни умения, студенти, медицина

Summary. This study aims to investigate the opinion of medical students about the training in communication skills as an optional subject during the second year of their study of medicine. The study used an anonymous questionnaire, covering 72 students, and was completed at the beginning and in the end of their training in the discipline. The results showed the high self-rate of possessed communication skills and a considerable satisfaction of the respondents with the completed course.

Key words: communication skills, students, medicine

2. **Валентинова, Ц.,** Балашкова, М., Недкова-Миланова, В., & Гаджелова, Л. (2016). Специализацията по обща медицина през погледа на лекарите специалисти. *Обща медицина*, 18(2), 34–36]. ISSN: 1311-1817 **Scopus Q4**

СПЕЦИАЛИЗАЦИЯТА ПО ОБЩА МЕДИЦИНА ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЛЕКАРИТЕ СПЕЦИАЛИЗАНТИ

Цв. Валентинова, М. Балашкова, В. Недкова и Л. Гаджелова

Сектор „Обща медицина“, МУ – Плевен

SPECIALIZATION IN GENERAL MEDICINE THROUGH THE EYES OF POSTGRADUATE DOCTORS

Ts. Valentinova, M. Balashkova, V. Nedkova-Milanova and L. Gadjelova

Department of General Medicine, Medical University – Pleven

Резюме. Целта на изследването е да се проучи мнението на лекарите, специализиращи обща медицина в МУ – Плевен, по отношение на проблемите и перспективите на провежданата от тях специализация. Участници в проучването са общопрактикуващи лекари, зачислени на специализация към Сектор „Обща медицина“ в МУ – Плевен, по условията на Наредби № 34 и № 15. Информацията е събрана чрез използване на пряка анонимна анкета. По-голяма част от анкетираните лекари определят специализацията по обща медицина като полезна и необходима, но съобщават за редица трудности при осъществяването ѝ. Мнозинството от респондентите отчитат липсата на време и възможности за обучение и повишаване на квалификацията си. Основните трудности, които съпътстват провеждането на специализацията по обща медицина, са свързани с липсата на мотивация, напредналата възраст на работещите лекари в първичната здравна помощ, отдалечеността на практиката на специализанта от центровете за обучение, проблемите с финансирането на обучението, необходимостта от отсъствие от работа заради провеждането на специализацията и др. Специалистите посочват най-често използваните от тях източници за информация, както и здравните проблеми, по които те смятат, че имат нужда от повече знания. Лекарите отчитат нуждата от специализация, но организацията ѝ трябва да бъде такава, че да ги мотивира повече и да създава по-добри възможности за съчетаване на работа и обучение.

Ключови думи: обща медицина, обучение, специализация

3. **Валентинова, Цв. (2017).** Нагласи на студентите по медицина относно бъдещата им специализация и реализация. *Обща медицина*, 19(1), 3–6]. ISSN: 1311-1817
Scopus Q4

Авторски статии

НАГЛАСИ НА СТУДЕНТИТЕ ПО МЕДИЦИНА ОТНОСНО БЪДЕЩАТА ИМ СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ И РЕАЛИЗАЦИЯ

Цв. Валентинова

Сектор „Обща медицина“, МУ – Плевен

THE ATTITUDES OF MEDICAL STUDENTS ON THEIR FUTURE SPECIALIZATION AND REALIZATION

Ts. Valentinova

Department of General Medicine, Medical University – Pleven

Резюме. Наблюдаваните тенденции за състоянието на медицинските кадри в България са сходни с тези в другите европейски страни. Отчита се миграция на лекари към страните с по-висок жизнен стандарт, диспропорция в разпределението на лекарите с определени специалности в различните райони на страната, увеличаване възрастта на работещите лекари. **Целта** на настоящото изследване е да се проучат нагласите на бъдещите лекари (студенти в V курс) относно бъдещата им специализация и реализация в страната след завършването им през следващата година. **Материал и методи.** Изследването е осъществено сред студентите по медицина от V курс, преминали обучение в сектор „Обща медицина“ на МУ – Плевен, през учебната 2015/2016 г. **Резултати и обсъждане.** Резултатите показват, че мнозинството от бъдещите лекари заявяват желание да продължат специализацията си в страната. Специалностите, които планират за момента да изучават, са главно в областта на хирургията, акушерството и гинекологията, вътрешните болести и педиатрията. **Заключение:** Липсва желание за специализация по някои дефицитни специалности. Голяма част от анкетираните бъдещи лекари намират работата като общопрактикуващи лекари за непривлекателна и плановете им за бъдещата специализация изключват специализацията по обща медицина. Привлекателността на тази професия за младите лекари би се подобрила значително, ако се намали бюрократичната за сметка на клиничната дейност, увеличи се времето за пряк контакт с пациента, подобрят се заплащането, достъпът до модерните технологии в медицината, възможностите за обучение и се променят стереотипите и нагласите към работещите в този сектор.

Ключови думи: студенти по медицина, специализация, обща медицина

4. Валентинова, Цв., & Недкова-Миланова, В. (2018). Фактори, повлияващи мотивацията за работа на общопрактикуващите лекари. *Обща медицина*, 20(1), 13–16]. ISSN: 1311-1817 [Scopus Q4](#)

Авторски статии

ФАКТОРИ, ПОВЛИЯВАЩИ МОТИВАЦИЯТА ЗА РАБОТА НА ОБЩОПРАКТИКУВАЩИТЕ ЛЕКАРИ

Цв. Валентинова и В. Недкова-Миланова

Сектор „Обща медицина“, Медицински университет – Плевен

FACTORS INFLUENCING THE MOTIVATION OF GENERAL PRACTITIONERS TO WORK

Ts. Valentinova and V. Nedkova-Milanova

Department of General Medicine, Medical University – Pleven

Резюме. Мотивацията на общопрактикуващия лекар (ОПЛ) за работа е важен показател, тъй като до голяма степен определя качеството на извършваната от него дейност. Настоящото проучване има за **цел** да установи факторите на работната среда, които водят до намаляването на тази мотивация. **Материал и методи:** Участници в проучването са 136 ОПЛ, работещи в различни практики за първична медицинска помощ. Данните са събрани чрез пряка индивидуална анкета. **Резултати и обсъждане:** Участниците отчитат като значими демотиватори високата работна натовареност под формата на значителен брой медицински прегледи, работни часове и административна дейност. Отчитат се някои трудности с провеждането на продължителното обучение и осигуряването на неотложната помощ. Най-разочароваща се оказва ниската оценка, която лекарите получават на своя труд като признание от страна на пациентите и като заплащане. **Заключение:** Професионалната удовлетвореност на лекарите е важна предпоставка за качеството на здравните грижи. Изследването показва по-ниски оценки по идентични показатели на българските ОПЛ в сравнение с колегите им от европейските страни.

Ключови думи: общопрактикуващи лекари, работна среда, мотивация

Abstract. The motivation of the General Practitioners (GPs) for work is an important indicator that largely determines the quality of their work. This study **aims** to identify the factors from the working environment which influence this motivation. **Material and Methods:** Participants in the study were 136 GPs, working in different primary care practices. The data were collected by a self-administered questionnaire. **Results and Discussion:** The participants reported very high workload in the form of a serious number of medical examinations, working hours and administrative work. Some difficulties were observed in realizing of the continuous training and emergency assistance. Most disappointing was the low estimate that doctors received on their work as recognition by patients and as a payment. **Conclusion:** The professional satisfaction of doctors is an important prerequisite for the quality of health care. The survey shows lower ratings on identical indicators of Bulgarian GPs than their colleagues in European countries.

Key words: general practitioners, working environment, motivation

5. **Валентинова, Цв. (2021).** Трудни за общуване пациенти в общата медицинска практика. *Обща медицина*, 23(6), 3–8]. ISSN: 1311-1817 **Scopus Q4**

Авторски статии

ТРУДНИ ЗА ОБЩУВАНЕ ПАЦИЕНТИ В ОБЩАТА МЕДИЦИНСКА ПРАКТИКА

Цв. Валентинова

Сектор „Обща медицина“, ФОЗ, Медицински университет – Плевен

DIFFICULT TO COMMUNICATE PATIENTS IN GENERAL MEDICAL PRACTICE

Ts. Valentinova

Department of General Medicine, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven

Резюме. Уменията за общуване на лекаря са особено значими поради спецификата на по-близките и продължителни взаимоотношения лекар-пациент в общата медицинска практика, както и поради необходимостта в тази практика да се решават не само медицински, а и социални и психологични проблеми, да се осъществяват диагноза, терапия и здравно обучение на пациента и семейството му. Цел на изследването е да се оцени и анализира мнението на общопрактикуващите лекари (ОПЛ) относно трудните комуникации с пациента в общата практика и начините за справяне с тях. Проведено беше анонимно индивидуално анкетно проучване сред 190 общопрактикуващи лекари от два региона на страната. В отговор на въпроса кои са трудните за общуване пациенти според лекарите, като най-трудни се определят агресивните, следвани от пациентите, които отказват манипулации и лечение, настоятелните и твърде обстоятелствените пациенти, както и пациентите, на които трябва да се съобщят лоши новини. Една много значима част от ОПЛ успяват да убедят пациентите да променят мнението си относно лечение или ваксинация и да се откажат от вредни навици. Приблизително половината от лекарите отговарят, че макар и да им е трудно, се смятат за подготвени и могат да се справят със съобщаването на лоши новини. Останалите нямат такава увереност и оценяват уменията си като донякъде ефективни при съобщаване на лоши новини. Анкетирания лекари разбират потенциала на добрата комуникация с пациента и в повечето случаи успяват да го използват успешно при трудни за общуване пациенти.

Ключови думи: обща медицинска практика, комуникация, трудни пациенти

6. **Valentinova, T. (2022).** Research on medical students' views and attitudes about their communication skills training. *Journal of IMAB*, 28(2), 4338–4344. <https://doi.org/10.5272/jimab.2022282.4338> ISSN: 1312-773X **WoS Q4**

Journal of IMAB
ISSN: 1312-773X
<https://www.journal-imab-bg.org>



<https://doi.org/10.5272/jimab.2022282.4338>

Journal of IMAB - Annual Proceeding (Scientific Papers), 2022 Apr-Jun;28(2)

Original article

RESEARCH ON MEDICAL STUDENTS' VIEWS AND ATTITUDES ABOUT THEIR COMMUNICATION SKILLS TRAINING

Tsvetelina Valentinova

Department of General Medicine, Faculty of Public Health, Medical University-Pleven, Bulgaria.

SUMMARY:

Aim: To explore medical students' views for communication skills implementation in medical practice before and after their communication skills training and clinical training.

Methods: Two hundred and sixty-three second year medical students in the Medical Faculty of the University of Pleven completed a questionnaire on the importance, training methods and elements of doctor-patient communication in medical practice and two hundred and fifteen fifth-year medical students at the Medical Faculty of the University of Pleven completed the same questionnaire.

Results: All participants in the study highly value the importance of communication with the patient for the diagnostic and therapeutic process, for the quality of the doctor-patient relationship, for increasing the self-confidence and satisfaction of the patient. There is no decrease in the assessment of students after clinical training on any of the indicators related to the basic communication skills of the doctor. Many students identify communication skills training as useful for acquiring the skills needed for clinical practice. All students surveyed reported a desire to improve their communication skills, preferring the methods and topics commonly used in this training.

Conclusion: Medical students have the right ideas about the importance of good communication with the patient. The gender, nationality and experience of medical students have some influence on the way they perceive and evaluate doctor-patient communication. The comprehensive training in medicine, as well as the short training in communication skills, has a certain positive effect on the assessment of students for their communication skills and dealing with difficult situations in medical practice.

Keywords: assessment, communication skills, medical education,

of training at any medical university. The general opinion was that communication is an inherent ability and does not have to be studied specifically [1, 2, 3]. The first publications in support of the teaching of communication skills to medical students appeared in the late 1970s. Communication skills began to be taught in the form of short courses in some medical schools. In the nineties of the XX century, the importance of communication skills for the training of medical students was recognized by many authors. As a result, training in clinical communication skills has become a mandatory part of the curricula of a large number of medical schools and today; many European medical universities already have laboratories for communication skills. All publications about the topic in recent years find that communication skills can be improved through training and should be studied by medical students [2 - 11].

However, training in communication skills in Bulgaria, unlike in most European countries, is not mandatory. Medical students have the opportunity to perform such training at will in the form of courses or optional subjects. The lecturers from the General Medicine Department of the Medical University of Pleven have developed a program for training in communication skills for students in a master's program in medicine. It contains 30 hours with a predominance of practical exercises. This training became part of the curriculum as an optional subject for second-year medical students 14 years ago. Since then, this training has continued every year, and more and more students from master's programs in medicine wish to participate in it.

The research aims to study the opinion and attitudes of two groups of medical students about teaching communication skills. The first group is second-year students who are at the end of their pre-clinical training. The second group is fifth-year students who had completed most of their clinical training in medicine and training in communication skills.

INTRODUCTION:

The communication of the XX century can be described as the

MATERIALS AND METHODS:

The medical course at the Faculty of Medicine of

7. **Valentinova, T. (2023).** Communication skills used by bulgarian general practitioners during the medical consultation. *Journal of IMAB*, 29(2), 4872–4876. <https://doi.org/10.5272/jimab.2023292.4872> 1312-773X WoS Q4

Journal of IMAB
ISSN: 1312-773X
<https://www.journal-imab-bg.org>



<https://doi.org/10.5272/jimab.2023292.4872>

Journal of IMAB. 2023 Apr-Jun;29(2)

Original article

COMMUNICATION SKILLS USED BY BULGARIAN GENERAL PRACTITIONERS DURING THE MEDICAL CONSULTATION

Tsvetelina Valentinova

Department of General Medicine, Faculty of Public Health, Medical University-Pleven, Bulgaria.

SUMMARY:

Background: The concept of doctor-patient communication develops from the idea that its main function is to gather information to the idea that it is an interpersonal relationship and interaction.

Aim: To evaluate and analyze the opinion of general practitioners on the application of basic communication skills in medical practice in the therapeutic process and in the process of health education of the patient.

Material/Methods: An empirical sociological representative survey was conducted among 190 randomly selected family physicians from two regions of the country.

Results: Half of the GPs try to motivate patients, and significant differences were found regarding their sex, age and work experience ($p=0.004$). For chronically ill patients, 96% GPs discuss and offer advice related to healthy life style, daily activities (toilet, nutrition, mobility) or social activities. The doctors often give advice on nutrition (77%) and physical activity (71%). The majority of GPs (90%) report that they can motivate their patients to maintain a healthy lifestyle if there is even a small interest to do it. However, general practitioners still make insufficient use of active listening techniques, maintain poor eye contact during the interview, and perform other activities during the patient's hearing. In addition, physicians rarely involved the patient in discussions for therapy and decision making.

Conclusion: Surveyed physicians report to a significant extent that they are committed to the health education of their patients in the form of advice on a healthy life style. They manage to deal with many of the difficult communication situations in general practice.

Keywords: communication, general practice, health promotion

BACKGROUND:

Today, communication between doctor and patient is not limited to gathering the patient's medical history. It is expected that doctors will be able to accept the patient as a whole person and be able to deal with his problem according to his individual needs, fears and characteristics. Therefore, in modern medicine, the role of the doctor as a communicator is redefined [1 - 10]. The concept of doctor-patient communication develops from the idea that its main function is to gather information to the idea that it is an interpersonal relationship and interaction. This development is demonstrated quite well in the described by De Haes and Bensing's models of the functions of medical communication in the period: 1990-2008. The first model was described in 1990. by Bird and Cohen-Cole and includes three functions: data gathering, educating patients, responding to patient emotions. The development of the idea continues through the models of Lazare, Putnam, Lipkin in 1995, De Haes, Teunissen in 2004, Smets, van Zwisten, Michie in 2007, and grows to the six-function model of De Haes and Bensing, which includes the following functions: fostering the relationship(s), gathering the information, providing information, decision making, enabling disease and treatment related behavior, responding to emotions [1, 11-15].

Due to the specifics of closer and longer doctor-patient relationships in general practice and the need to solve medical, social and psychological problems in this practice and to provide health education to the patient, the communication skills of the general practitioner are particularly important.

The aim of the study was to evaluate and analyze the opinion of general practitioners on the application of basic communication skills in medical practice in the therapeutic process and in the process of health education of the patient.

8. Тумбева, Е., & Валентинова, Цв. (2023). Отношение и поведение на общопрактикуващите лекари при работа с пациенти с депресивен епизод. *Обща медицина*, 25(5), 3-8]. ISSN: 1311-1817 **WoS, Scopus Q4**

Авторски статии

ОТНОШЕНИЕ И ПОВЕДЕНИЕ НА ОБЩОПРАКТИКУВАЩИТЕ ЛЕКАРИ ПРИ РАБОТА С ПАЦИЕНТИ С ДЕПРЕСИВЕН ЕПИЗОД

Е. Тумбева, Цв. Валентинова

Сектор „Обща медицина“, ФОЗ, Медицински университет – Плевен

ATTITUDES AND BEHAVIORS OF GENERAL PRACTITIONERS WHEN WORKING WITH PATIENTS WITH A DEPRESSIVE EPISODE

E. Tumbeva, Ts. Valentinova

Department of General Medicine, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven

Резюме. Депресивните разстройства са често срещани в амбулаториите за първична медицинска помощ както по света, така и у нас. Всеки десети пациент, който посещава своя личен лекар, има депресивни оплаквания. Освен това депресията е заболяване със социална значимост и предизвиква не само страдания за пациента, но има и икономически, и социални последици за обществото. Общопрактикуващите лекари (ОПЛ), като първи контакт на тези пациенти със здравната система на страната, трябва да притежават необходимите знания, умения и нагласи за решаване на този тип проблеми. Необходима е сериозна преценка на възможността да се назначи терапия в условията на общата медицинска практика (ОМП) или да се изпрати пациентът за консултация със специалист. Целта на изследването е да се оценят и анализират отношението и поведението на ОПЛ при депресивен епизод в ОМП. Проведено беше анонимно индивидуално анкетно проучване сред 300 ОПЛ от осем региона на страната за периода юли-декември 2022 година. От всички респонденти, които са имали поне един пациент с депресивен епизод, 96,3% съобщават, че са консултирали пациенти с повече от един такъв епизод. Според респондентите данните за честота, засегнат пол, сезонност и първа възрастова изява съвпадат с данните от литературните източници. Мъжете ОПЛ са по-уверени в назначаването на първична терапия на пациентите с депресивен епизод, но и по-често в сравнение с жените ОПЛ преценяват, че трябва да консултират задължително своите пациенти с психиатър. 99,3% от ОПЛ не използват валидирани въпросници за откриване на депресивен епизод. Според тях основната причина за това е липсата на време. Анкетиранияте лекари осъзнават сложността на проблема за пациента и обществото, своята жизненоважна роля в предоставянето на първични услуги за психичното здраве на своите пациенти.

Ключови думи: обща медицинска практика, депресивен епизод, консултации

9. Радуилов, Б., **Валентинова, Цв.**, Камбурова, М., Поляков, И., & Меков, Е. (2023). Оценка на здравния статус в първичната медицинска практика. *Обща медицина*, 25(2), 62–66]. ISSN: 1311-1817 **Scopus Q4**

В помощ на практиката

ОЦЕНКА НА ЗДРАВНИЯ СТАТУС В ПЪРВИЧНАТА МЕДИЦИНСКА ПРАКТИКА

Б. Радуилов¹, Цв. Валентинова², М. Камбурова³, И. Поляков¹, Е. Меков⁴

¹Групова практика за първична медицинска помощ МКЦ „Моят лекар“ – София

²Катедра „Обща медицина, съдебна медицина и деонтология“, ФОЗ, МУ – Плевен

³Катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт“, ФОЗ, МУ – Плевен

⁴Катедра по професионални болести, Медицински факултет, МУ – София

HEALTH STATUS ASSESSMENT IN PRIMARY CARE PRACTICE

B. Raduilov¹, Tsv. Valentinova², M. Kamburova³, I. Polyakov¹, E. Mekov⁴

¹Primary Care Group Practice „My Doctor“ – Sofia

²Department of General Medicine, Forensic Medicine and Deontology, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven

³Department of Social Medicine and Health Management, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven

⁴Department of Occupational Diseases, Faculty of Medicine, Medical University – Sofia

Резюме. Осигуряването на добро здраве за всички хора, независимо от тяхното географско местонахождение и социално-икономически статус, е важна цел на обществото. Рутинните медицински прегледи играят съществена роля в здравеопазването. Рутинният медицински преглед може да се определи като „рутинен процес на здравни грижи, който обикновено се извършва в здравно заведение, при двата пола, за всички възрастови групи и на определен период в зависимост от рисковите фактори на пациента“. Настоящата статия има за цел разработване на стандартизиран модел за медицински преглед в първичната медицинска практика с цел получаване на максимално подробна оценка на здравното състояние. Според предложения модел оценката на здравния статус (ОЗС) включва обективен и субективен компонент. Субективният компонент на ОЗС включва WHODAS 2.0 въпросник с 36 елемента, въпросник за орална хигиена и структурирана анамнеза. Субективният компонент на ОЗС се попълва самостоятелно от лицето преди прегледа. Обективният компонент на ОЗС включва оценка на очен статус, слух, телесен състав, белодробна функция, анамнестични данни и оценка на вътрешния статус. Средното време за приложение на обективния компонент е под 60 минути. Предложената ОЗС ще позволи сравнимост на здравните резултати между различни популации както обобщено, така и в определен аспект, може да повиши доверието както в здравната система, така и между лекар и пациент, и да създаде чувство на сигурност, като същевременно структурираният подход намали вероятността за грешка и пропуск. Автоматизирани системи на базата на резултатите от ОЗС (например препоръка за ваксинация при определена възраст или автоматично изчисляване на здравен риск) могат да подпомогнат медицинския специалист.

Ключови думи: оценка на здравен статус, първична медицинска помощ, обективен статус, оценка на здравни нужди, оценка на здравен риск

10. Kolev, Y. G., **Valentinova, T.**, Stefanovski, P. H., Tumbeva, E., Mirochnik, N. M., & Kolev, P.-G. Y. (2023). Bridging the gap: Assessing death certification competency in bulgarian healthcare education. *Russian Journal of Forensic Medicine*, 9(4), 391–401. <https://doi.org/10.17816/fm14219> ISSN: 2411-8729 Scopus Q3

DOI: <https://doi.org/10.17816/fm14219>



Восполнение пробелов: оценка компетентности в области освидетельствования смерти в болгарской системе медицинского образования

Я.Г. Колев^{1,2}, Ц. Валентинова¹, П.Х. Стефановски¹, Е. Тумбева¹, Н. Мироchnik¹, П.-Г. Колев³

¹ Медицинский Университет – Плевен, Плевен, Болгария;

² Областная больница Многопрофильной больницы активного лечения, Габрово, Болгария;

³ Софийский Университет, София, Болгария

АННОТАЦИЯ

Обоснование. В Болгарии процедура регистрации смерти гражданина регулируется сложной цепочкой нормативных документов. Несмотря на предполагаемую согласованность международных и национальных рекомендаций, практический опыт свидетельствует о недостатках квалификации медицинских работников, особенно в случаях, связанных с предшествующим медицинским вмешательством или системной уязвимостью.

Цель исследования — оценить умение студентов последних курсов медицинских вузов и начинающих врачей ориентироваться в тонкостях освидетельствования смерти, в том числе по результатам анкетирования, а также оформления документов и посмертных процедур для членов семьи умерших, что будет актуально для национальной статистики здравоохранения.

Материалы и методы. Среди студентов 6-го курса и практикующих врачей, в том числе в учреждениях экстренной медицинской помощи и общей практики, выполнено анкетирование по смешанной методике. Результаты статистического анализа с использованием параметрических (t-тест) и непараметрических (хи-квадрат) критериев послужили основой для разработки практических рекомендаций и учебных материалов.

Результаты. Из 143 участников, включённых в исследование, 41% выразил опасения по поводу освидетельствования внегоспитальной смерти. Около 44% заявили, что знакомы с правилами освидетельствования смерти, при этом студенты продемонстрировали хорошую теоретическую подготовку, но не имели достаточных практических навыков. Примечательно, что 74% врачей никогда не проходили формального обучения по освидетельствованию смерти. Выявлены расхождения в оформлении свидетельств о смерти, сроках и процедурах оповещения компетентных органов. **Заключение.** Полученные результаты свидетельствуют о различиях в практике врачей в области освидетельствования смерти в зависимости от их специализации. Наибольшую сложность вызывали вопросы оформления документации, сроков и оповещения о смерти. Исследование подчёркивает необходимость повышения уровня подготовки в этой области, особенно для студентов медицинских вузов. Сравнение компетентности опытных специалистов и студентов-медиков, начинающих врачей к различному развитию событий, связанных со смертью, позволило сформулировать практические рекомендации, в первую очередь для начинающих медицинских специалистов.

Ключевые слова: констатация смерти; освидетельствование смерти; внегоспитальная смерть; судебно-медицинская экспертиза; процедуры; медицинское образование.

Как цитировать:

Колев Я.Г., Валентинова Ц., Стефановски П.Х., Тумбева Е., Мироchnik Н., Колев П.-Г. Восполнение пробелов: оценка компетентности в области освидетельствования смерти в болгарской системе медицинского образования // *Судебная медицина*. 2023. Т. 9, № 4. С. 391–401.

DOI: <https://doi.org/10.17816/fm14219>

11. Христова, М., & Валентинова, Цв. (2023). Слабости на съществуващата организация за осъществяване на първична здравна помощ в европейските държави. *Обща медицина*, 25(4), 13–17]. ISSN: 1311-1817 **Scopus Q4**

СЛАБОСТИ НА СЪЩЕСТВУВАЩАТА ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПЪРВИЧНА ЗДРАВНА ПОМОЩ В ЕВРОПЕЙСКИТЕ ДЪРЖАВИ

М. Христова, Цв. Валентинова

*Сектор „Обща медицина“, Факултет „Обществено здраве“, Медицински университет –
Плевен*

WEAKNESSES OF THE EXISTING ORGANIZATION FOR THE PRIMARY HEALTH CARE IN EUROPEAN COUNTRIES

M. Hristova, Tsv. Valentinova

Department of General Medicine, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven

Резюме. Обзорното изследване на наличната информация за състоянието на Първичната здрав- на помощ (ПЗП) от серията публикации „Здравните системи в преход“ на „Европейската обсер- ватория за здравни системи и политики“ установява съществени слабости в организацията на осъществяване на тази ключова дейност. Целта на изследването е да очертае обхвата на проблемите в ПЗП, тяхната повтораемост и сходство в отделните европейски държави и взаимо- връзката им с другите звена на здравната система. Направен е анализ на официалните доку- менти (доклади) за здравните системи на 17 европейски държави. Използвани са традиционният метод за анализ на документи и контент-анализ (количествен анализ) на документи. Обособени са основните най-характерни здравноорганизационни проблеми при оказване на ПЗП за всяка една от седемнадесетте държави. Значимите повтарящи се проблеми са групирани в следните кате- гории (значими единици): съществуващ и/или предстоящ недостиг на общопрактикуващи лекари (ОПЛ), затруднен достъп до ПЗП заради регионални и социални неравенства, застаряване на ОПЛ и недостатъчни попълнения от млади лекари; директен достъп на пациенти до специализирана медицинска помощ. На базата на анализа са направени изводите от проучването. Установеният обхват и значимостта на проблемите при оказване на ПЗП в страните от европейския регион, констатираната зависимост от социално-икономическото и демографското състояние на държа- вите са основание за своевременни промени в здравните системи на засегнатите страни.

Ключови думи: първична здравна помощ, организация, проблеми

12. Tumbeva, E., & **Valentinova, T. (2024)** Impact of the COVID-19 pandemic on the patients' emotional state in general practice in Bulgaria. *Journal of Biomedical and Clinical Research*, 17(1): 59–68. <https://doi.org/10.3897/jbcr.e126717> ISSN: 1313-6917
WoS

Research Article

Impact of the COVID-19 pandemic on the patients' emotional state in general practice in Bulgaria

Elka Tumbeva¹, Tsvetelina Valentinova¹

¹ Department of General Medicine, Forensic Medicine and Deontology, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven, 5800 Pleven, Bulgaria
Corresponding author: Elka Tumbeva (e.tumbeva@abv.bg)

Summary

The study aimed to evaluate and analyze the impact of the COVID-19 pandemic on the emotional state of patients in General Medical Practice in Bulgaria. In July–December 2022, a survey was organized among 306 GPs working in primary health care (PHC) in Bulgaria. They represent about 8% of the country's general practitioners and work in eight regions. An individual self-completion questionnaire was offered. After obtaining permission from the Ethics Committee, respondents were randomly selected. The data was processed with a specialized statistical software package, SPSS 22. The COVID-19 pandemic has increased the number of patients with anxiety and depressive symptoms in the period 2020–2022, according to 95.3% (286) of the GPs surveyed. According to the GPs, the reasons for this were social isolation – 79.4%, negative information from the media – 73.1%, uncertainty – 65%, financial worries – 51.7%, uncertainty about the future – 38.8%, and other – 2.1%. The population of Bulgaria has been greatly affected by the COVID-19 pandemic. The pandemic has increased the number of patients with anxiety and depression in the General Medical Practice for the period 2020–2022. Bulgarians often resort to self-medication despite the easy access to general practitioners and the possibility of consultation with a psychiatrist.



Key words: COVID-19 pandemic, depressive disorders, general practice

13. Hristova, M.T., & Miteva, T.V. (2024). Weaknesses of the existing organization of emergency medical care in European countries. *Journal of Biomedical and Clinical Research*, 17(1), 79–87. <https://doi.org/10.3897/jbcr.e125939> ISSN: 1313-6917
WoS

Weaknesses of the existing organization of emergency medical care in European countries

Miroslava T. Hristova¹, Tsvetelina V. Miteva¹

¹ Department of General Medicine, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven, Pleven, Bulgaria

Corresponding author: Miroslava T. Hristova (mir_h@abv.bg)

Summary

The importance of an emergency medical care system for ensuring affordable and quality healthcare in any country is indisputable. Studying and analyzing existing problems in organizing this system is the first step to solving them. The present study aimed to investigate and outline the possible scope of the problems of emergency medical care, their recurrence, and similarity in 17 European countries. Content analysis of documents was used. The most characteristic organizational problems in providing emergency medical care for each of the countries are identified and grouped into five categories: Direct patient access to hospital emergency departments; Overloading of emergency departments by non-urgent, self-referral patients; Telephone triage by dispatchers - nurses or assistants; Existing and/or impending shortage of doctors in Emergency Medical Services (EMS); Regional and social inequalities in access to emergency medical care.

A quantitative measurement of the categories and their relative weight were reported. Based on the analysis, the conclusions of the study were drawn. The identified problems, grouped into categories of weaknesses of the existing emergency medical care organization in European countries, may serve as a basis for undertaking health care reforms.

Key words: Emergency medical care, organizational problems

14. Glavanova, A., Raduilov, B., **Miteva, T.**, Kamburova, M., Polyakov, I., & Mekov, E. (2024). Ultrasound screening of thyroid pathology in primary medical care in Bulgaria. *Journal of Biomedical and Clinical Research*, 17(1), 89-94. [JBCR-17-089_article-127525_en_1.pdf](#) ISSN: 1313-6917 **WoS**

Ultrasound screening of thyroid pathology in primary medical care in Bulgaria

Anabela Glavanova¹, Branimir Raduilov², Tsvetelina Miteva¹, Mariela Kamburova³, Ivan Polyakov², Evgeni Mekov⁴ 

¹ Department of General Medicine, Forensic Medicine and Deontology, Faculty of Medicine, Medical University – Pleven, Pleven, Bulgaria

² "My Doctor" Group Practice for Primary Medical Care MCC, Sofla, Bulgaria

³ Department of Social Medicine and Health Management, Faculty of Medicine, Medical University – Pleven, Pleven, Bulgaria

⁴ Department of Occupational Diseases, Faculty of Medicine, Medical University – Sofla, Sofla, Bulgaria

Corresponding author: Anabela Glavanova (glavanovaanabela@gmail.com)

Summary

Thyroid diseases are common and, in most cases, can be safely and effectively detected and treated in primary medical care. This article aimed to analyze and evaluate the rate of thyroid ultrasonographic abnormalities in a primary medical care practice in Bulgaria. The research was conducted from 2016 to 2021. A random cohort of patients undergone annual preventive screening was included. Demographic information (age and sex) was collected. The descriptions of the ultrasonographic findings were standardized based on the following parameters: deviations in shape, size, position of the thyroid gland, deviations from normal parenchymal echogenicity (hyper-, hypo-, and heteroechogenic parenchyma), presence and size of detectable formations, and presence of calcifications. The total number of participants in this study was 3 178. Of these, 60% (1 907/3 178) were women and 40% (1 271/3 178) were men. The average age of participants was 40.1 ± 11.3 years, and there was no significant difference between the males and females. Deviations from normal ultrasonographic findings were observed in 36.2% (1 151/3 178), with a frequency increasing with age. Detectable formations were seen in 19.7% (625/3 178) of the patients, and those larger than 1 cm accounted for 4.4% (139/3 178) of all cases and 22.2% of all formations (139/625). Calcifications were found in 0.5% (15/3 163). Over 1/3 of the performed thyroid ultrasounds revealed abnormalities. Thyroid ultrasonographic abnormalities were significantly more common in women compared to men, and their frequency increased with age.

Key words: Primary medical care, thyroid gland, ultrasou

15. Карчева, М., Валентинова, Ц., & Недкова, В. (2012). Разпространение на остри вирусни хепатити (В, С, D и неопределен) в област Плевен. *Детски и инфекциозни болести*, (2), 19-23. ISSN: 1313-762X

**РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ОСТРИ ВИРУСНИ ХЕПАТИТИ (В, С, D И НЕОПРЕДЕЛЕН)
В ОБЛАСТ ПЛЕВЕН**

М. Карчева¹, Ц. Валентинова² и В. Недкова²

¹Сектор „Епидемиология, паразитология и тропическа медицина”,
МУ – Плевен

²Сектор „Обща медицина”, МУ – Плевен

Резюме: През последните десетилетия интересът към хепатитите се запазва, тъй като се откриха нови причинители – хепатитни вируси С, D. Регистрират се случаи на остри вирусни хепатити, без да се установи етиологичният причинител, което прави тези инфекции обект на научни проучвания. Цел на проучването е да се представи честотата на разпространение на остри вирусни хепатити В, С, D и неопределен в област Плевен за периода 2000-2011 г. Извършен е епидемиологичен анализ на данни от РЗИ – Плевен, за заболяемостта от вирусни хепатити. Заболяемостта от остър вирусен хепатит тип В средно за периода е 10.02 на 100 000 население (най-висока през 2001 г. – 15.65, най-ниска през 2011 г. – 4.89). Заболяемостта от остър вирусен хепатит тип С е средно за периода 1.48 (най-висока през 2004 г. – 4.12, най-ниска през 2006 г. – 0.66). Регистрирани са 63 случая на вирусен хепатит неопределен със заболяемост средно за периода 2.21. За проучвания период са регистрирани 4 случая на делта-инфекция през 2007 г., заболяемост 1.33. Въведената в страната имунопрофилактика на хепатит В води до намаляване на заболяемостта.

Ключови думи: остри вирусни хепатити, заболяемост, епидемичен процес, профилактика

16. Tsenova, A., & **Valentinova, T. (2014)**. Problems of General Practice's teams in Bulgaria. In: A.Y. Kaptanoglu (Ed.) *A Current Perspective on Health Sciences*. Romania: Rotipo, p. 206-212. ISBN: 978-606-8552-05-7

PROBLEMS OF GENERAL PRACTICE'S TEAMS IN BULGARIA

Alexandrina Tsenova¹, Tsvetelina Valentinova²

Corresponding author: Tsvetelina Valentinova

Department of General Practice St. "Cl. Ohridski "№ 1 Pleven Medical University,
5800 Pleven, Bulgaria

Telephone: +359 64 884 177

E-mail: tsvm2002@yahoo.com

ABSTRACT

In the recent years, major changes in the organization of health care have occurred in Bulgaria. **Aim:** This research aims to determine the status of the teams who work with GPs and the problems related to these teams as a result of the changed conditions in the country. **Methods:** The participants in this research are 181 GPs working in 133 general practices from two regions of the country. The method of gathering the information used in the research is direct individual anonymous survey. **Results:** The results show that the number of supporting staff in general practices is low (the general practitioner works with an average of 1,28 supporting staff). Nine key indicators of teamwork were examined according to a scale that ranges from 1 to 7 points (team's aims, atmosphere, joint actions, meetings, discussions, criticism, decisions, conflicts and sharing the information). Evolutions of these indicators show good relationships within the team and rare conflicts. The majority of surveyed physicians feel that they have limited career opportunities, too many professional tasks with frequent changes and limited time for resting. **Conclusions:** The problems in the teams are related to a higher degree of organization and nature of work and to a lesser extent to interpersonal relationships.

Key words: general practice, workplace, teamwork

17. **Valentinova, T. (2016).** General Medicine in Bulgaria - Some Problems and Perspectives. *Eurasian Journal of Family Medicine*, 5(3), 113-116. ISSN: 2147-3161

General Medicine in Bulgaria - Some Problems And Perspectives
Bulgaristan'da Genel Tıp - Bazı Sorunlar ve Perspektifler

ABSTRACT

Aim: The observed trends in general medicine in Bulgaria are similar to those in the other European countries. It is notable the migration of doctors to countries with higher living standards, imbalance in the distribution of General Practitioners in different regions of the country, increasing the age of the working physicians. The aims of this study was to investigate the views of medical students to work as General Practitioners in Bulgaria after their graduation next year.

Methods: The study used a self-administered anonymous questionnaire answered by 70 students. It is performed in the end of their training on general medicine, after the final exam of the discipline.

Results: The results showed that the work as General Practitioners is unattractive for future doctors. The reluctance of students to work as a general practitioner is related to the large share of bureaucratic work, limited opportunities for high-tech medical procedures, low payment and low prestige.

Conclusion: The attractiveness of this profession for young doctors would increase after reduction of bureaucratic work, better payment and access to modern technologies in medicine, improving training opportunities and providing changes in stereotypes and attitudes of doctors working in this sector.

Keywords: general medicine, medical students, specialization

18. **Valentinova, T. (2016).** Assessment of Teaching of the Medical Students in General Medicine. *Eurasian Journal of Family Medicine*, 5(1), 9-12. ISSN: 2147-3161

**Assessment Of Teaching Of The Medical Students In General Medicine
Tıp Öğrencilerine Verilen Genel Tıp Eğitiminin Değerlendirilmesi**

ABSTRACT

Aim: This study aims to investigate the views of medical students about the training in general medicine as a part of their studies in medicine.

Methods: Data was collected with a self-administered anonymous questionnaire from 83 students. It is performed in the end of their training on general medicine, after the terminal exam of the discipline.

Results: On the question, whether the training in General Medicine corresponds with the preliminary expectations, the majority of them (78%) answered fully; fewer (10%) answered to some extent; 7% had no expectations and at 5 % the answer was "no."

Conclusions: The proposed training in general medicine in the department is received and studied well by the surveyed students. The results showed considerable satisfaction of respondents of the course.

Keywords: general medicine, students, education

19. Недкова-Миланова, В., Найденова, Д., & Валентинова, Цв. (2017). Диагностичен подход и управление на алергията към белтъка на кравето мляко при кърмачета. *Известия на съюза на учените – Варна: Медицина и екология*, 21(1), 15-20. ISSN: 1310-6031

ДИАГНОСТИЧЕН ПОДХОД И УПРАВЛЕНИЕ НА АЛЕРГИЯТА КЪМ БЕЛТЪКА НА КРАВЕТО МЛЯКО ПРИ КЪРМАЧЕТА

Недкова-Миланова В.¹, Д. Найденова², Цв. Валентинова¹

Key words: cow's milk protein allergy, infants, diagnostic approach

Увод

Алергията към протеините на кравето мляко е водеща сред хранителните алергии при кърмачета и деца до три годишна възраст и е с най-честа изява алергичен колит (1, 3, 6). Проявява се в рамките на първите дни до няколко седмици след въвеждане на краве мляко или адаптирано мляко. Честотата на алергията към млечни протеини е най-висока през първата година от живота и достига около 2-3%, като спада под 1% за възрастовата група над 6 години (7, 8, 11, 12).

Хранителната алергия има генетично предразположение, като значение оказват и факторите на околната среда и прекарана инфекция (2, 3, 5). Алергията към протеините на кравето мляко може да бъде IgE-медирана, не-IgE-медирана и смесена. Клиничните ѝ прояви са неспецифични, разнообразни и не са патогномонични (4, 13, 14):

- Атопичен дерматит (eczema)
- Гастроинтестинални симптоми (диария, колики)
- Желязодефицитна анемия
- Астма (кашлица, свиркащо дишане)
- Нарушен сън
- Раздражителност
- Алергичен риноконюнктивит
- Анафилаксия

Diagnostic Approach and Management of Cow's Milk Protein Allergy in Infants

Nedkova-Milanova V.¹, D. Najdenova², Tsv. Valentinova¹

Cow's milk protein allergy is the leading food allergy in infants and children up to three years old. The aim of our study is to establish the frequency, the clinical manifestation, prevention and determination of Ig E and Eo values among infants from the Pleven region. **Material and Methods:** 94 parents of children of ages varying from 0 to 11 months with displays of food allergy from Pleven and the region were interviewed. **Results:** The first symptoms of cow's milk protein allergy appear 1-2 months after milk consumption, often in family-borne children. The digestive manifestations (diarrhea, vomiting, mucus and blood in stools, constipation) occur in 61% of the children we studied. Atopic dermatitis was found in 34% of children and only 5% had bronchial obstruction. To make the diagnosis of cow's milk protein allergy, it is crucial to have an elimination diet. Demonstration of elevated levels of specific IgE antibodies in the blood confirms the diagnosis and serves as a prognostic sign of prolonged allergy at high levels. **Conclusion:** To prevent allergy, it is important to avoid milk consumption during pregnancy, stimulation and breastfeeding up to 6 months of age, especially in family-borne children.

20. **Valentinova, Ts. (2018).** Job satisfaction of the Bulgarian Primary Care Physicians. *Trends in Telemedicine & E-health*, 1(1), TTEH.000504.2018. ISSN: 2689-2707



CRIMSON PUBLISHERS
Wings to the Research

Trends in Telemedicine & E-health
ISSN: 2689-2707

Research Article

Job Satisfaction of the Bulgarian Primary Care Physicians



Tsvetelina Valentinova*

Department of General Practice, Medical University of Pleven, Bulgaria

***Corresponding author:** Tsvetelina Valentinova, Department of General Practice, Forensic Medicine and Deontology, Faculty of Public Health, Medical University of Pleven1, St. Kliment Ohridski Str. 5800 Pleven, Bulgaria

submission: 📅 July 20, 2018; **Published:** 📅 September 17, 2018

Abstract

The job satisfaction of physicians is an important factor that influences their motivation for work and the quality of the provided health services. The aim of the study is to evaluate the job satisfaction of General Practitioners in Bulgaria and to explore some of the factors which influence this satisfaction.

Methods: A cross-sectional survey was conducted using a self-administered questionnaire in the period January-June 2017. The data were collected from 136 General Practitioners working in 136 primary care practices from different regions across the country. The job satisfaction was measured with the 10-item Warr-Cook-Wall job satisfaction questionnaire using the 7-step Likert rating scale.

Results: The Participants generally reported very high weekly workload, low satisfaction with the recognition of work, with the income and the hours of work. The respondents reported the high level of responsibility in the work, of the opportunity to use the abilities, and the relationships with colleagues.

Keywords: General practice; Job satisfaction; Physicians

21. Недкова-Миланова, В., Стойновска, М., **Валентинова, Цв.**, Гаджелова, Л., & Тумбева, Е. (2020). Проспективно проучване на хранене при деца с прояви на гастроезофагеален рефлукс и хранителна алергия. В: *Нови подходи в общественото здраве и здравната политика: Доклади от Юбилейна научна конференция с международно участие*, Плевен, 26-28 ноември 2020, с. 62-67. ISBN: 978-954-756-254-7

ПРОСПЕКТИВНО ПРОУЧВАНЕ НА ПРАКТИКИТЕ НА ХРАНЕНЕ ПРИ ДЕЦА С ПРОЯВИ НА ГАСТРОЕЗОФАГЕАЛЕН РЕФЛУКС И ХРАНИТЕЛНА АЛЕРГИЯ

В. Недкова-Миланова*, М. Стойновска**, Цв. Валентинова*, Л. Гаджелова*, Е. Тумбева*

РЕЗЮМЕ

Въведение: Регургитацията и повръщането са едни от най-честите прояви на гастроезофагеалния рефлукс в кърмаческа възраст. Наблюдават се и при деца с алергия към краве мляко.

Цел: Целта на изследването ни беше да проучим храненето при деца с гастроезофагеален

рефлукс и прояви на хранителна алергия до едногодишна възраст и оценим ефекта на елиминационната диета върху тежестта на рефлукса при тези пациенти.

Материал и методи: Проследихме 180 здрави кърмачета и 94 - с прояви на хранителна алергия. Статистическата обработка и онагледяване на резултатите извършихме с продуктите Statgraphics Plus и Microsoft Excel.

Резултати: Средната възраст на кърмените здрави деца беше $5,47 \pm 2,27$ месеца, а средната

възраст на децата с хранителна алергия – $2,12 \pm 2,73$ ($<0,001$). Децата бяха захранени на средна възраст $4,5 \pm 0,51$ месеца. Около 35% ($n=33$) от кърмачетата с прояви на алергия имаха гастроезофагеален рефлукс, а от контролната група - 8,32% ($<0,001$). С ежедневна

регургитация бяха 43%, плач и неспокойствие – 17%, извиване на тялото – 12%, ежедневно хълцане – 23%, респираторни симптоми и кашлица – 5%.

Обсъждане: Гастроезофагеалния рефлукс се среща често при деца до едногодишна възраст. Някои форми на тежък рефлукс са свързани с алергия към белтъка на краве мляко. Елиминирането на краве мляко при деца с алергия и рефлукс подобрява клиничното състояние.

Заклучение: Децата с прояви на гастроезофагеален рефлукс и алергия са с по-чести прояви на регургитация, повръщане и плач в сравнение със здравите кърмачета.

Ключови думи: гастроезофагеален рефлукс, хранителна алергия, кърмачета

22. **Валентинова, Цв., & Недкова-Миланова, В. (2020).** Място на комуникативните умения в студентското и следдипломното обучение по медицина. В: *Нови подходи в общественото здраве и здравна политика: Доклади от Юбилейна научна конференция с международно участие, Плевен, 26-28 ноември 2020*, с. 403-407. ISBN: 978-954-756-254-7

МЯСТО НА КОМУНИКАТИВНИТЕ УМЕНИЯ В СТУДЕНТСКОТО И СЛЕДДИПЛОМНОТО ОБУЧЕНИЕ ПО МЕДИЦИНА

Цв. Валентинова, В. Недкова-Миланова

РЕЗЮМЕ

Въведение: Идеята за обучение по комуникативни умения на студентите по медицина се заражда през 70-те години на XX век, преминава през съпротива и първи общи препоръки през 80-те и 90-те години и достига в началото на XXI век до тезата, че комуникативните умения могат и трябва да се учат от студентите по медицина.

Цел: Да се проучи опита на страните с традиции в областта на добрата медицинска практика по отношение на обучението на студентите-медици по комуникативни умения и да се сравни с опита на нашата страна в тази област.

Материал и методи: Като материал са използвани и анализирани широк кръг проучвания, налични в медицинските бази данни. Разгледани са учебните планове на висшите медицински училища в страната.

Резултати и дискусия: Към момента, в Обединеното кралство, страните от ЕС, САЩ и Канада, обучението по комуникативни умения е задължителна част от учебната програма на висшите медицински училища имайки различна продължителност в различните университети и различно място в студентската програма, а оценката на знанията обикновено се прави с OSCE. В България обучението по комуникативни умения на студентите не е застъпено в задължителните учебни програми. В Медицински Университет-Плевен комуникативните умения се преподават като свободноизбираема дисциплина от 2007г. и до този момент през това обучение са преминали 1984 студенти.

Заклучение: Все още не е напълно изяснен най-оптималният вариант за обучение на студентите по комуникативни умения, но болшинството от авторите се обединяват около идеята за задължителен „надлъжен“ курс, който да протича през няколко семестъра, да включва предимно практическо обучение на студентите и да използва лекции, семинари, групови дискусии, ролеви игри, симулирани пациенти.

Ключови думи: обучение, комуникативни умения, студенти по медицина

23. **Цветелина Валентинова**, Добромир Димитров, Галя Ставрева, Соня Вълкова, Пенчо Тончев, Христо Маринов. (2023). Възможности за използване на дигитални технологии в традиционното обучение по медицина и здравни грижи. *Сборник от Национална конференция: Дигитална трансформация на образованието – проблеми и решения, оценяване и акредитация*. Русе, 27-28.04.2023, 158-162, ISBN 978-954-712-894-1.

Възможности за използване на дигитални технологии в традиционното обучение по медицина и здравни грижи

Цветелина Валентинова, Добромир Димитров, Галя Ставрева, Соня Вълкова, Пенчо Тончев, Христо Маринов

Opportunities for using the digital technologies in traditional education for medicine and health care

Tsvetelina Valentinova, Dobromir Dimitrov, Galia Stavreva, Sonia Valkova, Pencho Tonchev, Hristo Marinov

Abstract:

The coronavirus pandemic forced, in a short period of time, the training in all specialties taught at the Medical University-Pleven to be implemented in a distance format. After resumption of attendance an extensive survey was conducted among 830 students from all specialties of the university to investigate their satisfaction with online learning. Students noted some advantages of distance learning, but also indicated a range of weaknesses, mainly related to the implementation of the practical part of training in medical specialties.

In this context, according to the specifics of the medical education, MU-Pleven emphasizes on the implementation of the new digital technologies added to traditional medical training such as: 3D medical table for virtual dissections, a virtual reality studio with 360-degree view of the operating room, 3D studio for live surgery demonstrations, a training studio with holographic images, augmented reality studio, resuscitation center and telepathology, 3D printing and bioprinting laboratories.

Keywords: digital technologies, medical education

24. Христова, М., **Валентинова, Цв.**, Тончев, П., & Стефановски, П. (2023). Проблеми при оказване на медицинска помощ, възникнали като резултат от недостатъчно взаимодействие между общопрактикуващите лекари и лекарите от центровете за спешна медицинска помощ. *Спешна медицина*, 26(4), 165-175. ISSN: 0861-9964

ПРОБЛЕМИ ПРИ ОКАЗВАНЕ НА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ, ВЪЗНИКНАЛИ КАТО РЕЗУЛТАТ ОТ НЕДОСТАТЪЧНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ ОБЩОПРАКТИКУВАЩИТЕ ЛЕКАРИ И ЛЕКАРИТЕ ОТ ЦЕНТРОВЕТЕ ЗА СПЕШНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

М. Христова¹, Цв. Валентинова¹, П. Тончев², П. Стефановски³

¹Сектор „Обща медицина“, Факултет „Обществено здраве“, Медицински университет – Плевен ²Катедра „Сестрински хирургични грижи“, Факултет „Здравни грижи“, МУ – Плевен ³Катедра „Анестезиология и интензивно лечение“, Факултет „Медицина“, МУ – Плевен

PROBLEMS IN THE PROVISION OF MEDICAL CARE TO PATIENTS ARISING AS A RESULT OF INSUFFICIENT INTERACTION BETWEEN GENERAL PRACTITIONERS AND DOCTORS OF THE EMERGENCY MEDICAL CARE CENTERS

M. Hristova¹, T. Valentinova¹, P. Tonchev², P. Stefanovski³

¹Department of General Medicine, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven ²Department of Surgical Nursing, Faculty of Health Care, Medical University – Pleven ³Department of Anesthesiology and Intensive Care, Faculty of Medicine, Medical University – Pleven

Резюме

Целта на настоящото проучване е да се установят проблемите при оказване на медицинска помощ на пациентите, възникнали като резултат от недостатъчно взаимодействие между общопрактикуващите лекари (ОПЛ) и лекарите от центровете за спешна медицинска помощ (ЦСМП). **Материал и методи:** Проведено е емпирично социологическо проучване на взаимодействието между ОПЛ и ЦСМП. Обхванати са 123 лекари от ЦСМП на случаен принцип в областите Плевен, Ловеч и Враца. Използвана е индивидуална анкетна карта за проучване мнението на респондентите относно взаимодействието им с ОПЛ при оказване на медицинска помощ. Резултатите са обработени статистически с програмните продукти SPSS. **Резултати:** Като основен проблем 52.0% от респондентите са посочили липсата на обмен на информация между ЦСМП и ОПЛ за здравния статус на пациентите. В анкетните карти се отчита недостатъчно ефективно взаимодействие между лекарите от ЦСМП и ОПЛ при оказване на медицинска помощ. Според 58.5% от анкетираните спешни лекари ОПЛ не винаги спазват нормативните изисквания на поведение при спешни случаи, а според 27.6% никога не ги спазват. Част от анкетираните лекари – 68.3%, определят професионалните взаимоотношения с ОПЛ като недостатъчно ефективни, а 23.6% – като напълно неефективни. **Заключение:** Необходими са обосновани комплексни организационни решения за подобряване на колаборацията между изпълнителите за първична извънболнична и изпълнителите на спешна медицинска помощ.

Ключови думи: общопрактикуващи лекари, спешна медицинска помощ, първична медицинска помощ

25. Христова, М., & Валентинова, Цв. (2023). Човешкият ресурс в Общата медицинска практика – състояние, тенденции, рискове. В: *Общественото здраве: предизвикателства пред здравната система*. Сборник доклади от Шеста научна конференция на БНДОЗ, Плевен, 26-27 май 2023, 237-244. ISBN: 978-954-756-335-3

ЧОВЕШКИЯТ РЕСУРС В ОБЩАТА МЕДИЦИНСКА ПРАКТИКА – СЪСТОЯНИЕ, ТЕНДЕНЦИИ, РИСКОВЕ

Мирослава Христова¹, Цветелина Валентинова¹

¹. Сектор „Обща медицина“, Факултет „Обществено здраве“, Медицински Университет-Плевен

Контакти: Д-р Мирослава Христова

e-mail: mir_h@abv.bg

Резюме

Въведение: Съставът на човешките ресурси е изключително важен фактор за правилното функциониране на всяка здравна система. Липсата на достатъчно общопрактикуващи лекари в страната и тяхното застаряване ще ерозира първичната помощ и в бъдеще ще затрудни достъпа на пациентите до полагащите им се първични здравни грижи.

Цел: Да се проучи и анализира кадровото обезпечаване на Първичната здравна помощ в нашата страна.

Материал и методи: Като материал са използвани и анализирани широк набор от документи и проучвания, съдържащи статистически данни за човешките ресурси, работещи в Общата медицинска практика в нашата страна и в страните от Европейската общност.

Резултати: Броят на общопрактикуващите лекари в България е 15% от всички практикуващи лекари. За периода: 2012-2021 г. темпът на намаляването им е средно с 1.6 %, а за периода: 2019-2020 г. е с 2.52%. Общото застаряване на лекарите, характерно за Европа, се наблюдава и в България, засягайки сериозно лекарите, работещи в Първичната здравна помощ. Възрастовата структура на лекарите за 2020 г. показва висок дял на работещите след 65 годишна възраст в Белгия - 19,9%, България - 17,8%, Чехия - 16,7%, Франция – 15,1%.

Заклучение: Проблемите, касаещи човешките ресурси в системата на здравеопазването, съществуват в много страни, но са особено остри в държавите с по-нисък финансов ресурс, като България. Тази неблагоприятна тенденция се отчита още по-ясно при лекарите, работещи в Общата медицинска практика.

Ключови думи: общопрактикуващи лекари, първична здравна помощ

26. Христова, М., & **Валентинова, Цв. (2023)**. Добри практики на взаимодействие между звената за първични здравни грижи и спешната медицинска помощ. В: *Общественото здраве: предизвикателства пред здравната система*: Сборник доклади от Шеста научна конференция на БНДОЗ, Плевен, 26-27 май 2023, 244-248. ISBN: 978-954-756-335-3

ДОБРИ ПРАКТИКИ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ ЗВЕНАТА ЗА ПЪРВИЧНИ ЗДРАВНИ ГРИЖИ И СПЕШНАТА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

Мирослава Христова¹, Цветелина Валентинова¹

¹. Сектор „Обща медицина“, Факултет „Обществено здраве“, Медицински Университет-Плевен

Контакти: Д-р Мирослава Христова

e-mail: mir_h@abv.bg

Резюме

Въведение: Удовлетворяване очакванията на пациентите чрез подобряване на ефективността и качеството на оказваните медицински услуги в първичната и спешната помощ са цел на редица организационно-структурни промени в много европейски държави.

Цел: Да се проучат и анализират добрите практики на взаимодействие между звената на първичната и спешна медицинска помощ в страните от Европейския съюз.

Материал и методи: Като материал са използвани и анализирани широк набор от документи и проучвания, съдържащи данни за организацията, проблемите и начините на взаимодействие на звената за първични здравни грижи и за спешна помощ на страните от европейския регион.

Резултати: Добрите практики на взаимодействие в различните страни (Великобритания, Германия, Нидерландия и др.) са ориентирани в няколко основни направления: Организиране на кооперации или групови практики за първична извънболнична медицинска помощ с по-голям брой общопрактикуващи лекари, които осигуряват дежурни центрове и свободен 24/7 достъп до медицинска помощ на всички пациенти; Интеграция или различни видове координация между дейностите на дежурните общопрактикуващи лекари и спешните отделения на болниците; Единен триаж за спешната медицинска помощ и центровете за първична здравна помощ, предоставящи също спешна помощ.

Заклучение: Необходимо е проучване на моделите на предоставяне на първична и спешна медицинска помощ на пациентите в нашата страна с цел по-добро координиране и взаимодействие между тях.

Ключови думи: първична здравна помощ, спешна медицинска помощ

- 27.Тумбева, Е., & **Валентинова, Цв. (2023)**. Изследване на проблемите и бариерите в грижите за пациентите с депресивен епизод в Общата медицинска практика. В: *Общественото здраве: предизвикателства пред здравната система*: Сборник доклади от Шеста научна конференция на БНДОЗ, Плевен, 26-27 май 2023, 254-262. ISBN: 978-954-756-335-3

**ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ И БАРИЕРИТЕ В ГРИЖИТЕ ЗА
ПАЦИЕНТИТЕ С ДЕПРЕСИВЕН ЕПИЗОД В ОБЩАТА МЕДИЦИНСКА
ПРАКТИКА**

Елка Тумбева¹, Цветелина Валентинова¹

¹Сектор „Обща медицина“, Факултет „Обществено здраве“, Медицински
Университет-Плевен

Контакти: Елка Тумбева

e-mail: e.tumbeva@abv.bg

Резюме

Въведение: Депресивните разстройства са едни от най-често срещаните нарушения на психичното здраве в световен мащаб, засягащи повече от 300 милиона души по света. В този контекст депресията представлява голямо предизвикателство за общественото здраве.

Общопрактикуващият лекар е първия контакт на пациентите с депресивни и тревожни разстройства със здравната система и има важна роля в разпознаването и управлението на проблема.

Цел: Да се проучат бариерите, които оказват влияние на Общопрактикуващите лекари при работата с пациенти с депресивен епизод

Материал и методи: Проведено беше анонимно анкетно проучване сред 300 общопрактикуващи лекари от 8 региона на страната.

Резултати: Анкетиранияте лекари посочват като основни бариери в работата с пациенти с депресивен епизод липсата на време, неподходящата обстановка в лекарския кабинет, наличието на друг персонал. Сериозна пречка се оказва и отказ на самия пациент да коментира въпроси, свързани с неговото психично здраве - в 25 % от отговорите. Свободният достъп, позицията и уменията на Общопрактикуващия лекар, както и изградените по-близки и дългосрочни взаимоотношения могат да стимулират пациентите да споделят повече за менталните си проблеми. Почти всички анкетирани лекари отчитат, че биха участвали в организирано обучение за работа с трудни и депресивни пациенти с разглеждане на клинични случаи.

Заклучения: Семейните лекари разпознават себе си като специалистите, които могат активно да търсят и диагностицират депресивните епизоди. Различни фактори играят ролята на бариери пред лекарите и пациентите при споделяне на проблеми, свързани с психичното здраве. Лекарите отчитат, че продължава да доминира в обществото „стигмата за психиатъра“.

Ключови думи: *Общопрактикуващ лекар, депресивни епизоди, бариери, проблеми, комуникация*

28. Тумбева, Е., & **Валентинова, Цв. (2023)**. Депресивен епизод - честота, значение и проблеми при диагностицирането му в Общата медицинска практика. В: *Общественото здраве: предизвикателства пред здравната система*. Сборник доклади от Шеста научна конференция на БНДОЗ, Плевен, 26-27 май 2023, 248-254. ISBN: 978-954-756-335-3

ДЕПРЕСИВЕН ЕПИЗОД - ЧЕСТОТА, ЗНАЧЕНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ ДИАГНОСТИЦИРАНЕТО МУ В ОБЩАТА МЕДИЦИНСКА ПРАКТИКА

Елка Тумбева¹, Цветелина Валентинова¹

¹Сектор „Обща медицина“, Факултет „Обществено здраве“, Медицински Университет-Плевен

Контакт: Елка Тумбева

e-mail: e.tumbeva@abv.bg

Резюме

Въведение: Депресията е заболяване с висока честота и социална значимост, а диагностицирането му е сложен, труден и отговорен процес. Световната здравна организация поставя депресията на първо място сред заболяванията, причиняващи увреждане, инвалидизация и загуба на работоспособност. Общопрактикуващият лекар осъществява първия контакт на пациента със здравната система на страната и по тази причина неговото поведение по отношение на пациентите с ментално-здравни проблеми е от голяма значимост.

Цел: Да се проучи опита на страните с традиции в областта на добрата медицинска практика при работа с пациенти с депресивен епизод – особености на протичане, поведение в общата медицинска практика, проблеми при диагностицирането му.

Материал и методи: Като материал са използвани и анализирани широк кръг проучвания, налични в медицинските бази данни.

Резултати: Депресията е най-често срещаното психично разстройство, повлияващо ежедневието на пациента и неговото качество на живот. Честотата варира в различните страни

между 3-17%, като средната стойност е около 6%. Пожизненият риск от развитието на депресивно разстройство е три пъти по висок - 15-18%. Често в общата медицинска практика се случва тези заболявания да не бъдат диагностицирани или да се лекуват отделни техни симптоми. Основните причини за това са, че пациентите идват с водещи соматични оплаквания, соматичното заболяване е съпътствано с депресивен епизод или пациентите смятат, че сами могат да се справят с проблема и не го споделят с лекаря.

Заклучение: Общопрактикуващият лекар трябва да притежава знания, умения и нагласи, свързани с проблема депресивен епизод, тъй като той взема първото медицинско решение дали да изпрати пациента за консултация с психиатър или да се ангажира с решаването на проблема. Ако депресията не бъде разпозната и не се лекува правилно, тя води до сериозни последици за пациента, включително до самоубийство.

Ключови думи: депресивен епизод, общопрактикуващ лекар, първична медицинска помощ, честота, коморбидност

29. Е. Тумбева, Цв. Валентинова. (2024). За ползата от алгоритъм на поведение в общата медицинска практика при пациенти с депресивен епизод. *Сборник доклади от Юбилейна научна конференция с международно участие, "50 години Медицинско Образование и Наука в Плевен"* 01 – 03 November 2024, 390-397 ISBN 978-954-756-346-9



ЮБИЛЕЙНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ, 1-3 НОЕМВРИ 2024

**ЗА ПОЛЗАТА ОТ АЛГОРИТЪМ НА ПОВЕДЕНИЕ В ОБЩАТА
МЕДИЦИНСКА ПРАКТИКА ПРИ ПАЦИЕНТИ С ДЕПРЕСИВЕН
ЕПИЗОД
ON THE BENEFIT OF A BEHAVIORAL ALGORITHM IN GENERAL
MEDICAL PRACTICE FOR PATIENTS WITH A DEPRESSIVE EPISODE**

**Е. Тумбева, Цв. Валентинова
E. Tumbeva, Tsv. Valentinova**

Медицински Университет-Плевен, Сектор „Обща медицина“, Катедра „Обща медицина,
съдебна медицина и деонтология“, Факултет „Обществено здраве“
Department of General Medicine, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven, Bulgaria

ABSTRACT

Depression is a disease characterized by high frequency and social significance. WHO places depression in the first place among diseases causing disability and loss of working capacity. Diagnosing it is a complex, difficult and responsible process, which must begin in the conditions of the General Medical Practice (GMP).

The aim of the present study is to identify ways in which the process of recognition and management of depressive disorders in Primary Health Care (PHC) can be optimized.

Materials and methods: Empirical sociological research was conducted through individual surveys among 300 general practitioners (GPs) from 8 regions of the country. The results were processed statistically with SPSS software products.

Results: In the course of the survey, it turned out that 99.3% of GPs did not use validated questionnaires to recognize depression. Regarding the reasons for this, 53.7% of GPs cited as the leading reason the additional time for conducting them, 7% shared that the tests are difficult to perform. Lack of access to tests or ignorance of their existence are reasons with a very low frequency - between 2 and 3%.

Conclusion: A behavior algorithm suitable for GMP (General Medical Practice) conditions has been developed which can be used by GPs in the process of recognizing and managing depressive disorders.

Keywords: depressive episode, primary health care

30. М. Христова, Цв. Валентинова. (2024). Проблеми на взаимодействието между общопрактикуващите лекари и лекарите от центровете за спешна медицинска помощ според общопрактикуващите лекари. *Сборник доклади от Юбилейна научна конференция с международно участие, "50 години Медицинско Образование и Наука в Плевен"* 01 – 03 November 2024, 187-193 ISBN 978-954-756-346-9



ЮБИЛЕЙНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ, 1-3 НОЕМВРИ 2024

**ПРОБЛЕМИ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ
ОБЩОПРАКТИКУВАЩИТЕ ЛЕКАРИ И ЛЕКАРИТЕ ОТ ЦЕНТРОВЕТЕ
ЗА СПЕШНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ СПОРЕД
ОБЩОПРАКТИКУВАЩИТЕ ЛЕКАРИ
PROBLEMS OF INTERACTION BETWEEN GENERAL PRACTITIONERS
AND DOCTORS IN EMERGENCY MEDICAL CENTERS ACCORDING TO
GENERAL PRACTITIONERS**

**М. Христова, Цв. Валентинова
M. Hristova, Ts. Valentinova**

Медицински Университет - Плевен, сектор „Обща медицина“, Факултет „Обществено
здраве“

Medical University - Pleven, Department "General Medicine", Faculty "Public Health"

ABSTRACT

***Purpose:** The purpose of the present study is to identify the problems in the provision of emergency and urgent medical care, which have arisen as a result of insufficient interaction between GPs and doctors of emergency medical centers (EMS).*

***Materials and methods:** An empirical sociological study of the interaction between the GPs and the EMS was conducted. 88 GPs were randomly selected in Plevna and Lovech districts. An individual survey card was used to study the opinion of the respondents regarding their interaction with the EMS in the provision of emergency and urgent medical care. The results were processed statistically with the software products- SPSS.*

***Results:** There is a lack of information exchange between the EMS and GPs about the health status of patients - according to 8% of the respondents, and insufficiently effective interaction between them and the EMS when providing emergency and urgent medical care. According to 20.5% of GPs, the normative requirements for conduct in emergencies are not always followed.*

***Conclusion:** Reasoned complex organizational solutions are necessary for improving the collaboration between primary and emergency medical care units.*

Key words: general practitioners, emergency care